

Handreiking toetsen op afstand

Toetsen op afstand is niet altijd makkelijk. Je kunt er niet vanuit gaan dat een leerling thuis zonder toezicht een toets voor een cijfer op een eerlijke manier maakt. Hoe ga je hier toch goed mee om? Onderstaand een aantal uitgangspunten en praktische tips.

Uitgangspunten voor toetsen (voor een cijfer) op afstand

Als je op afstand wilt toetsen, houd dan rekening met onderstaande uitgangspunten:

- Leerlingen moeten vooraf weten wat er van ze wordt verwacht en waarop ze worden beoordeeld.
- Leerlingen moeten dezelfde toets krijgen. Je kunt wel variëren in de vraagformulering. Alle leerlingen krijgen bijvoorbeeld de opdracht om een betoog te schrijven, maar de standpunten of bronnen kunnen verschillen.
- Leerlingen moeten bekend zijn met de toetsvorm en hiermee hebben geoefend.
- Leerlingen moeten dezelfde voorkennis hebben en beschikken over dezelfde bronnen.
- Leerlingen moeten weten dat ze achteraf eventueel op plagiaat worden gecontroleerd (check op internet of instrumenten zoals [Ephorus](#) of andere plagiaatscanners).
- De toets zou bij verschillende beoordelaars (ongeveer) eenzelfde oordeel moeten opleveren.
- De toets moet een betrouwbaar resultaat opleveren.

Tips voor toetsen op afstand

Naast bovenstaande uitgangspunten, hebben we van docenten verschillende tips ontvangen voor toetsen op afstand.

- Zorg dat je je klas opsplijt in kleinere groepen. Een toets op afstand bij 20 of meer leerlingen, is vragen om problemen.
- Wil je toch tegelijkertijd met een grotere groep werken, vraag dan bv ouders of examenleerlingen (die nu klaar zijn) als toezichthouder (of proctor) om mee te helpen. Het is wel belangrijk om hier goede afspraken over te maken.
- Een toets die bestaat uit meerdere opgaven, kan je soms in een 'teacher pace' modus afnemen. Elke vraag heeft eenzelfde begin- en eindtijd en als docent bepaal jij de gezamenlijke start.. Dit voorkomt dat leerlingen die snel klaar zijn met de gehele toets antwoorden uit gaan wisselen.
- Bij een meerkeuzetoets is het van belang dat je de vraag husselt en liefst met behulp van een [itembank](#) haalt. Leerlingen krijgen zodoende niet allemaal dezelfde vragen en kunnen geen antwoorden doorgeven.
- Sommige programma's om te toetsen hebben een speciale toetsmodus waarbij leerlingen geen andere tabbladen kunnen openen, chatprogramma's kunnen gebruiken of screenshots kunnen maken ([proctor modus](#)). Dat kan vaak handig zijn.
- Soms kan het raadzaam zijn om met behulp van een videoprogramma de leerlingen te monitoren tijdens de toets (wel goede [afspraken](#) hierover maken). Leerlingen kunnen zodoende ook een schriftelijke toets (spelling/grammatica) maken. De leerling levert zijn werk in door een foto van zijn werk te maken en deze te mailen of te [delen](#).
- Voor een toets kun je ook andere vormen kiezen maar nog wel dezelfde doelen, eindtermen of onderwerpen. Denk bijvoorbeeld aan het geven van een advies (met behulp van video), het schrijven van een betoog, een praktische opdracht (in een bepaalde tijd). De zogenaamde [hogere denkvaardigheden](#). Hierbij kunnen leerlingen verschillende websites, methodesites of andere bronnen gebruiken. Ook hier is het van belang dat leerlingen een duidelijke begin- en eindtijd krijgen. Anders gaan leerlingen tussentijds met elkaar in gesprek.

- Naast een open opdracht kun je er ook voor kiezen om juist het groepswerk te bevorderen door bovenstaande opdracht niet individueel, maar in groepjes te laten maken. Digitaal samenwerken is dan een extra beoordelingsonderdeel.
- Mondelinge toetsen bieden ook soelaas, lees [hier](#) verder.

Formatief toetsen

Veel docenten die al [formatief toetsen](#) zullen zich in deze fase als een vis in het water voelen. Door de leerlingen meer autonomie te geven ontstaan maatwerktrajecten waarbij geen standaard summatieve toetsen passen. Veel voorbeelden en inspiratie vind je in de Facebookgroep '[Actief leren zonder cijfers](#)'. Het kan soms ook handig zijn om een aantal formatieve onderdelen om te zetten in een cijfer (hoewel dat eigenlijk niet de bedoeling is). Denk hierbij aan het omzetten van een rubric in een cijfer, een 'hardopdenken-opdracht beoordelen, oplossingsstrategie (in het geval van [wiskunde](#) bijvoorbeeld) beoordelen. Je moet hier even creatief zijn.

Tips voor device en omgeving

- Communiceer met de ouders/verzorgers dat er een toets wordt afgenomen.
- Controleer of de leerling in een ruimte zit waar hij niet gestoord wordt.
- Controleer of het device voldoende opgeladen is of aan een oplaadkabel hangt.
- Sluit zoveel mogelijk programma's af (zoals Netflix, Youtube, games etc), wellicht ook voor andere gebruikers thuis.
- Check de camera en andere hulpmiddelen (toetsenbord, muis, geluid, microfoon etc).

Digitaal mondeling toetsen

Bij de MVT vakken worden mondelinge toetsen of schoolexamens al langer toegepast en is dit heel gebruikelijk. Het gebeurt alleen nog niet digitaal. Ook voor andere vakken zijn digitaal mondelinge toetsen een optie. Hoe pak je dat het beste aan? Hieronder geven we een aantal tips.

Tips voor het afnemen van een digitale mondelinge toets

Neem je digitaal een mondelinge toets af, bijvoorbeeld een PTA toets, controleer dan eerst of deze aangepast moet worden en stem dit af met de examensecretaris of de MR.

Waar moet je rekening mee houden bij het afnemen een mondeling toets of schoolexamen?

- Vraag de leerling of hij in een rustige ruimte kan zitten waar hij niet gestoord kan worden. Vraag ouders of verzorgers om hier eventueel bij te helpen.
- Kijk goed naar het digitale middel dat je gaat inzetten. Er zijn veel tools die kunnen helpen bij de digitale mondelinge toets, maar die moeten natuurlijk wel zijn toegestaan door je school. Twijfel je over een tool of weet je niet zeker of het mag? Vraag het eerst na bij je ict-coördinator of de Functionaris Gegevensbescherming. Werk je op jouw school al met een bepaalde tool, bijvoorbeeld Microsoft Teams of Google Classroom? Zet dit dan in voor de digitale mondelinge toets.
- Houd in gedachte dat een leerling ongeoorloofde hulpmiddelen kan inzetten. Een manier om dit te controleren, is door de leerling te vragen om de ruimte te laten zien via de camera op zijn device. Je ziet meteen of er schoolboeken, een telefoon of een extra laptop in de buurt ligt. Vraag de leerling deze te verwijderen.
- Als je een tweede beoordelaar nodig hebt, instrueer deze dan vooraf goed over de afspraken tijdens de mondelinge toets (de zogenaamde '[etherdiscipline](#)' tijdens een gezamenlijk gesprek).

Je kunt er ook voor kiezen om de mondelinge toets op te nemen en op een later moment aan een tweede beoordelaar voor te leggen.

- Houd er tijdens het gesprek rekening mee dat de verbinding tussentijds kan haperen of kan wegvallen. Start je het gesprek weer op, vraag de leerling dan opnieuw om de ruimte te laten zien via de camera.
- Blijf goed contact houden met de leerling. Let op opvallend gedrag dat kan duiden op spieken of fraude.
- Mag de leerlingen bepaalde (digitale) bronnen, websites of (externe) verwijzingen gebruiken? Geef dit van tevoren duidelijk aan.
- Het kan handig zijn om de toets digitaal op te slaan, bijvoorbeeld als bewijs dat de mondelinge toets digitaal is afgenomen. Werk je met Teams? Bekijk dan deze [instructievideo](#) voor het opslaan van het gesprek.

Spieken en fraude

Hoe kun je voorkomen dat leerlingen spieken of fraude plegen tijdens een digitale 'kennis- of cognitietoets' op afstand? Een vraag die niet zonder enige kennis van techniek beantwoord kan worden, maar waarbij je ook goed moet kijken naar informatiebeveiliging en privacy. Uitgangspunten luiden als volgt

- Een leerling mag geen gebruik maakt van opties zoals het openen van extra tabbladen, de rekenmachine, spellingscorrectie of een zoekmachine zoals Google.
- Als docent moet je de toetsplek van de leerling vooraf goed kunnen inspecteren zodat er geen hulpmiddelen (zoals telefoon, woordenboek of andere laptop/tablet kunnen worden gebruikt)
- Als docent moet je tijdens de toets mee kunnen kijken en luisteren (cameratoezicht en toegang tot microfoon)
- De leerling moet in een rustige ruimte zitten waar hij niet gestoord kan worden of anderen hem of haar kunnen helpen
- De beelden moeten kunnen worden opgenomen om als bewijs achteraf te dienen als bewijs voor fraude.
- De beelden moeten weer kunnen worden verwijderd na afloop en vaststelling van het resultaat
- Met de betrokken leveranciers (toetssoftware, chat- en videoprogramma's en beveiligingssoftware) moeten verwerkersovereenkomsten zijn afgesloten.

De devices van leerlingen dienen te beschikken over een camera en een microfoon. In dat geval kunt u gebruikmaken van het samenwerkingsplatform van de school, zoals Microsoft Teams of Google Hangouts Meet, waarmee u de leerling kunt monitoren (video en audio in real-time bekijken en eventueel opnemen).

Met het toetsplatform van de school, bijvoorbeeld Quayn, Testcorrect, Safe-exambrowser of Exam.net kunt u afdwingen dat leerlingen geen extra tab-bladen in hun browser kunnen openen om spieken moeilijker te maken.

Bij sommige toetsplatformen kan het ook nog verschil maken of je gebruik maakt van *door de school beheerde devices* en *onbeheerde devices* van leerlingen. Die laatste zijn devices die volgens het Bring

Your Own Device principe (BYOD) op school worden gebruikt. Er zijn ook scholen die werken met een combinatie van beiden.

Waarom is dit van belang? Bij bijvoorbeeld het toetsplatform van Cloudwise (COOL) kunnen er enkel bij door school beheerde devices restricties op het gebruik (bv. openen tabbladen) worden opgelegd.

Aangezien de toetsomgeving wordt aangepast en daarmee het toetsreglement, zal ook de MR moeten worden geïnformeerd. Want toetsen op afstand, met daarbij een afwijking van de gebruikelijke gang van zaken (in de klas), is nu anders. In deze omgeving gelden andere spelregels en consequenties.

Bij toetsen voor een cijfer op afstand is er voldoende grondslag om beeld en geluid te gebruiken en op te slaan. Je hebt hier feitelijk geen toestemming van de ouders voor nodig. Het is daarentegen aan te bevelen dit proces goed te beschrijven en te communiceren met de betrokkenen omdat er een strafmaatregel (zoals een onvoldoende) aan verbonden kan worden.

Disclaimer

Toetsen op afstand kent altijd zijn beperkingen. Je kunt er niet van uitgaan dat het resultaat 100% betrouwbaar is. Het is een intensief traject, je moet een grote toetsenbank hebben en je bent afhankelijk van een stabiele internetverbinding met de leerlingen. Daarbij moeten alle leerlingen ook over de benodigde apparatuur beschikken en de juiste ruimte hebben. Is dit niet te regelen, overweeg dan andere vormen van toetsen en is maatwerk de enige optie.